

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

30 De vsu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

De Vsu.

CAPVT XXX.

LIBRO VII. Digestorum Titulus octauus ordine hic est: De Vsu, & Habitatione. Vbi nomine Vsu, & Habitationis intelligitur ius vtendi re, salua eius substantia, & ius habitandi in domo.

Primò, quæstionis dubiæ est, quid leges, & iura in vsu, & habitatione comprehendant? In l. i. ff. de Vsu, & habitatione, Causa ait: [Constitutur & ius vsus, id est, sine fructu, qui & ipse eisdem constitui solet, quibus & vsus fructus.] Et Vlpianus in l. sequenti. cui vsus. ff. Eodem Titulo sic habet: [Cui vsus relictus est, vti potest, frui verò non potest. Domus vsus, aut est relictus marito, aut mulieri, si marito, potest illic habitare: nec solus, verum cum familia quoque sua. An etiam cum liberis, fuit quæstionis: Et Celsus scripsit, etiam cum liberis posse hospitium quoque recipere: quam sententiam, & Tubero prebat. Sed an, & inquilinum recipere possit, apud Labeonem memini tractatum. Et ait Labeo, eum, qui ipse habitat, inquilinum posse recipere, item, & hospitem, & liberos suos.] Et subiicit Paulus in lege sequente, sed & clientes ceterum. ff. Eodem Titulo Item Vlpianus: [Mulieri, inquit, si vsus relictus sit, posse eam, & cum marito habitare, Q. Mutius primus admittit, nè ei matrimonio carendum foret, cum vii vult domo. Nam per contrarium, quia vxor cum marito possit, dubitatum fuit. Quid ergo si vidua legatus sit, an nuptis contractis, post vltimum constitutum, mulier habitare cum marito possit, Et verum est, & hoc amplius Pomponius ait, & cum socio habitaturam.] Et in l. Non solum. ff. Eodem Titulo. idem Vlpianus: [Non solum cum marito, sed & cum liberis, libertisque habitare, & cum parentibus poterit. Et huc vsque erit procedendum, vt eisdem, quos masculi recipere, & mulieres possint.] Et in l. Non aliter. ff. Eodem Titulo. Pomponius subiicit: [Non aliter autem mulier hospitem recipere potest, quam si is sit, qui honeste cum ea, quæ vltimum habet, habitaturus sit.] Et in l. Ceterum. ff. Eodem Titulo. [Ceterum quoque, inquit, rerum vsu legatus, dicendum est, vxorem cum viro in promiscuo vsu eas res habere posse.] Quid si mulieri legatus sit vsus fructus ædium eâ conditione, si à viro diuertisset? Respondet Vlpianus in l. Sed neque. ff. Eodem Titulo, remittendam ei esse conditionem, & cum viro habitaturam, Pomponius probat. Idem habetur in l. Reprehendenda. C. de Institut. & substitutis.

Secundò quæritur, Quid intelligatur, si habitatio legetur alicui, etiam de perinde, ac si ei vsus legetur? Respondet Vlpianus in l. Si habitatio. ff. de Vsu, & habitatio. effectu quidem idem penè esse legatum, & vsus, & habitationis. Denique donare non poterit: sed eas personas recipiet, quas & vsuarius. Ad hæredem tamen nec ipsa transit, nec nouo vtendo amittitur: nec capitis diminutione. Si quæras an is, cui legatur habitatio, locare possit ædes, in quibus ei habitatio est legata? Respondet Glossa ibidem, posse, in quo, inquit, distinguitur habitatio legata ab vsu ædium legato: quod is, cui legatur habitatio, potest eas locare, non autem is, cui legatus est ædium vsus: quod probat ex l. Sed neque. ff. Eod. Titulo.

Tertiò quæritur, An cum habitatio legetur alicui, intelligatur vnus anni esse habitatio, an vsque ad mortem? Respondet idem Vlpianus in l. Si habitatio, modo citata, ff. Vtrum ff. Vtrum autem, inquit, vnus anni sit habitatio, an vsque ad vitam, apud veteres quæsitum est, & Rutilius, do nec viuat, habitationem competere ait: quam sententiam, & Celsus probat.]

Quarto quæritur, Quid continetur in legato, quo legetur alicui vsus fundi? Respondet idem Vlpianus in l. Si habitatio, ff. Si vsus fundi. cum habitare in fundo posse, dominumque prohiberi illò venire, sed colonum non pro-

hibitum, nec familiam, scilicet eam, quæ agri colendi causa illic sit. Ceterum si vrbana familia illo mittat: quæ ratione ipse prohibetur, & familiam prohibendam, eisdem rationis esse. Idem Labeo ait, & cella vinaria, & olearia cum solum vsurum, dominum verò inuito eo nõ vsurum.] Et Caius in l. Denique in eo fundo, sequenti subiicit: [Denique, in eo fundo ei hæcenus morari licet, vt neque domino fundi molestus sit, neque his, per quos opera rustica fiunt, impedimento: sed nec vili alij ius quod habet, aut vendere, aut locare, aut gratis concedere potest.] Et Vlpianus in l. Plenum. ff. Eod. Tit. [Præter habitationem, inquit, quam habet is, cui vsus datus est, deambulandi quoque & gestandi ius habebit. Sabini, & Cassius scribunt, & lignis ad vltimum quotidianum, & horto, & pomis, & oletibus, & floribus, & aqua vsurum, non vsque ad compendium, sed ad vltimum, non ad abutsum. Idem Nertius: & adiect, vsurum: sed neque folijs, neque oleo, neque frumento, neque frugibus vsurum.] Et paulo inferius ait: [Etiam cum conuiuis, & hospitibus poterit vti: aliquando etiam largius cum vsuario agendum est pro dignitate, cui relictus est vsus: sed vtetur his duntaxat in villa: pomis autem, & floribus, & lignis videndum vtrum eodem loco vtatur duntaxat, an etiam in oppidum ei deserti possint. Sed melius est accipere, & in oppidum deserta.]

Quinto quæritur, Quid veniat nomine vsus, cum alicui relictus est vsus pecoris? Respondet idem Vlpianus ff. Sed & si pecoris. cum ad stercoreandum grege vsurum duntaxat, non lana, neque lacte, neque aguis, quia hæc magis in fructu sunt, quam vsus modico lacte vsurum eum putat. Neque enim, inquit, tam stricte interpretandæ sunt voluntates defunctorum. Quid autem, si vsus bouum sit legatus alicui. Respondet eodem in loco idem Vlpianus hunc in modum: [Sed si bouum armeniu vsus relinquatur alicui, is omnem vltimum habebit, & ad arandum, & ad cetera, ad quæ boues apti sunt.]

Sextò quæritur, Quid intelligatur, si vsus serui legetur alicui? Respondet cum eodem Vlpiano ibidem. ff. & quiq. [Si vsus ministerij alicui fuerit relictus, ad iuui ministerium vtetur, & liberorum, coniugisque: nec videbitur alij concessisse, si simul cum ipso vsu, quamquam, si filio familias vsus serui sit relictus, vel seruo: patri, dominòve acquisitus, in ipsius duntaxat vsu exigatur, non etiam eorum, qui sunt in potestate. Operas autem serui vsuarij non locabit, neque alij vtendas concedet. Si tamen fundum conduxerit quis, vsuarij ibi poterit operari. Quare si quis quis lanam conduxerit expediendam, poterit per vsuarias ancillas opus perficere. Itemque si vestimenta texenda redeemerit, vel infulam, vel nauem fabricandam, poterit ad operis hoc vti vsuarius.] Aliud enim est ex operis seruis mercedem capere, hoc est, operas eius locare, aliud verò est, opus quod quis conduxit, expediendum perficere per seruum vsuarium.

Septimò quæritur, An per seruum vsuarium aliquid domino acquiratur? Respondet in l. Per seruum, de vsu & habitatio. verba Vlpiani esse huiusmodi: [Per seruum vsuarium si stipulet, vel per traditionem accipiam: An acquiram, quæritur, si ex re mea, vel ex operis eius? Esti quidem ex operis eius, non valebit, quoniam nec locare eius operas possumus. Sed si ex re mea, dicimus, seruum vsuarium stipulantem, vel per traditionem recipientem mihi acquirere, cum hac opera eius vtatur.]

Octauò quæritur, Quid dicendum, si Titio vsu legato, legetur fructus? Respondet Paulus in l. Sed si de fructu. ff. de vsu & habitatio. confundi fructum cum vsu. Et subiicit: [Si tibi vsus, mihi fructus legetur, concurrere nos in vltimum solum fructum habitaturum. Poterit autem apud alium esse vsus: apud alium fructus sine vsu: apud alium proprietatis, veluti si is qui habet fundum, vsu Titio legauerit: mox hæres eius tibi fructum legauerit, vel alio modo constituerit.] Sic ibi.

Nonò quæritur, An valeat legatum, si vsus ædium filio familias, & seruo legetur? Respondet cum Africano in l.

Filio

Filio familias ff. eod. Tit. [Filio familias, vel seruo ædium vfu legato, & vile legatum esse existimo, & eodem modo perfectionem eius competituram, quo competeret, si fructus quoque legatus esset. Itaque non minus absente, quam præsentem Filio, seruo, pater dominusve in his ædibus habitabit.]

Decimò quæritur, An vñs ex parte legari possit, hoc est, an sit seruitus indiuidua, quæ diuidi nequeat? Respondet Paulus in *l. Vñs pars. ff. eodem Tit.* [Vñs pars legari non potest: nam stui quidem pro parte possimus, vt pro parte non possimus.]

Vndecimò quæritur, An vñs aquæ transeat ad heredem vsuarij? Respondeo, minime. In *l. Vñs aquæ. ff. eodem Tit.* Modestini verba sunt: [Vñs aquæ personalis est: & ideo ad heredem vsuarij transmitti non potest.] Sic ille. Porro vñs aquæ consistit in hoc, vt ego bibam, & habeam, quantum opus est mihi ad vñm quotidianum, etiam si necesse sit, vt in ædibus meis lauer.

Duodecimò, An si alicui legatur vñs syluæ, vsuario liceat syluam exd ere? In *l. Diuus. ff. eodem Tit.* Imperator Adrianus, teste Pomponio, cum quibusdam vñs syluæ legatus esset, statuit, fructum quoque eis legatum videri: quia nisi liceret legataris syluam exd ere, & vendere, quemadmodum fructuaris licet, nihil habituri essent ex eo legato.

De Possessione rerum acquirenda, retinenda, vel amittenda.

CAP. XXXI

POSSESSIO ad acquirendum rerum dominium requiritur, & pleni dominij pars habetur, ideoque de possessione disputandum mihi est. Et quamuis a possessione dominij incipiat, & possessio naturæ ordine sit dominij prior, ordine tamen disciplinæ posterior est, eò quòd dominium sit nobis possessioe nouus. Vnde libro 12. Digestorum, primus Titulus est; *de Acquirendo rerum dominio*: & secundus, *de Retinenda, vel Amittenda rerum possessione*. Porro tota de possessione tractatio in tribus consistit, his nempe, quando possessio acquiritur: quomodo retineatur, & quomodo amittatur.

Primò quæritur, Vnde appellata sit possessio? In *l. ff. de Acquirend. poss.* [Possessio, inquit Paulus, appellata est, a pedibus, vel (vt codices emendatores habent) a sedibus, quasi pedum, vel sedium positio; quia naturaliter tenetur ab eo, qui ei insistit.] Sic ille. Præcipuus enim actus, quo rei corporalis immobilis possessionem nascimur, est pedum, vel sedium in ea re positio. Nam apud veteres res immobilis, vt fundus, possideri incipiebat, quia pes, vel sedes quis in ea re ponebat. Vnde quidam existimant, ideo dictam esse possessionem, quasi pedis positionem: sed dicendum est, in *l. ff. de Acquirend. poss.* solum significari, vocatam esse possessionem, quasi positionem sedium: possidere, quasi ponere sedes.

Secundò quæritur, Quid sit possessio? Iuris ciuilibs interpretes difficile esse dicunt, possessionem exactè definire. Quidam, vt testatur Glossa in *l. ff. eodem Titul. in verbo (A pedibus)* definerunt sic: [Possessio est ius retinendi rem, vel, ius rei resistendi.] Sed has definitiones alij minime probant, quia possessio potius est facti, quam iuris. *l. ff. de Acquirend. poss. ff. eod. Titul. azo, & Hostiensis in summa. Titul. de Acquirend. poss.* definiunt sic; [Possessio est retentio rei corporalis, corporis, animi, & iuris adminiculo concurrente.] Hanc definitionem etiam Bartolus, Paulus, Aretinus, Cumanus non valde probant, communiter tamen cæteri recipiunt.

Dicitur (Rei corporalis) quia incorporalia propriè non possidentur. *l. Possideri in principio. ff. eod. Tit.* Et *l. Sequitur. ff. Si vñam. ff. de Vñs capionib.* Vnde incorporalia, qualia sunt iura, seruitutes, & redditus annui, quasi possideri dicuntur à iuris ciuilibs, & canonici interpretibus.

Instit. Mor. 1. Part. 3.

(Corporis & animi) videlicet adminiculo: quia in *l. Possideri, in principio. ff. eodem Titul.* Paulus ait: [Adipiscimus possessionem corpore, & animo: neque per se animo, aut per se corpore.] Et in *l. Neratius*, idem Paulus sic habet: [Neratius, & Proculus solo animo non posse nos acquirere possessionem, aiunt, si non antecedat naturalis possessio. Apprehendimus possessionem aliquo corporis actu, videlicet, manu, visu, vel pedum immisione in rem, & voluntate rem illam habendi, vt nostram.]

(Iuris adminiculo) quia nemo intelligitur possidere, si ius prohibeat. Vnde quamuis laicus rei sacre possessionem corpore, & animo apprehendat: non tamen possidet, quia talem possessionem ius prohibet. *l. Qui vñuersus. ff. de i. eodem Titul.* Si quis iudem rei immobilis possessionem absente domino apprehendat corpore, non dicitur possidere, quia ius vetat, ne plures eandem rem in solidum possideant. *l. Possideri. ff. Ex contrario. ff. eodem Titul.* Paulus ait: [Ex contrario plures eandem rem in solidum possidere non possunt. Contra naturam quippe est, vt cum aliquid ego teneam, tu quoque id tenere videaris.]

Tertiò quæritur, Quotupliciter diuidi queat possessio? Respondeo, multipliciter: Primò, possessio diuiditur in naturalem, ciuilem, & mistam. Naturalis dicitur, cum quis corpore quidem, hoc est, manibus, aut pedibus, sed tamen aut iniuste, aut non accommodatè ad iuris ciuilibs rationem rem aliquam tenet iniuste, vt qui liberum hominem vñxit. *l. Cum heredes. ff. de Acquirend. poss.* qui vi possessionem inuastit. *l. ff. de vi. Et vi armata, vxor, cui constante matrimonio manus (quod prohibitum est) donauit. l. Si enim. ff. de Donat. inter virum & vxor. l. i. ff. de Vxor. ff. de acquir. poss. l. Nec vllam. ff. de petiti. hered.* Non accommodatè ad iuris ciuilibs rationem, hoc est, vtiliter ad vñs capionem: vt coloni, inquilini, fructuarij, depositarij, commodatarij, emphyteoticarij, feudatarij, conductores. *l. Communi. ff. de Communi. diuidun. l. 2. ff. Pro herede.* Nam hi omnes vique adeò ciuilibs non possident, vt perituncque in iure dicantur non possidere, quod tamen intelligendum est, eos non possidere ciuilibs. *l. Sciendum est. ff. de creditor. ff. Qui satisdare coguntur. l. Si seruus depositus. ff. de Noxal. act. l. 1. C. Communia de Vñs. l. Certe. ff. de Precario.* Ciuilibs possessio dicitur, cum quis non quidem corpore, sed animo, & accommodatè ad vñs capiendi finem possidet: veluti debitor, qui pignus creditori dedit. *l. Seruus. ff. de Vñs cap. l. Qui pignoris. l. ff. de Acquirend. poss.* Item qui ab hostibus captus est. *l. In bello. ff. de Capti. Et possit.* Mistam possessio est, quam quis, & corpore, & animo iuste, & contemneret iuri ciuilibs habet.

Secundò diuiditur possessio, in vacuam, & non vacuam. Vacua possessio est, quando res, nec animo, nec corpore, alicuius tenetur, vt ostendit exemplis Accerthus in *l. vltim. in verbo vacuam. C. Vnde vi. Et l. Non idcirco, in verbo vacuam. C. de Fide instrumento. Et l. Improbata, in verbo, in vacuam. ff. de Acquirend. poss.* Huius generis sunt possessiones honorum vacantium: *l. 4. C. de Bonis vacantib.* & delictorù. *C. de omni agro. de seruis item eorum, que nullius sunt, & sunt primi occupantis. l. ff. de Acquirend. rer. domin.* Possessio non vacua est, cum quis animo, vel corpore rem habet.

Tertiò diuiditur possessio: nam vel est cum titulo, vel sine titulo. Cum titulo est, quando quis possidet ex vendito, permutato, donato, ex testamento, vel ex alio contractu, vel quasi contractu. Sine titulo est, quando quis possidet rem sine iure.

Quartò, Possessio est, aut cum bona fide, aut cum mala fide. Cum bona fide possessio est, quando quis iusto errore ductus rem habet cognitione, & opinione domini, cum non sit dominus: Cum mala fide possessio est, quando quis sciens se non esse dominum, perinde se gerit, ac si dominus rei esset.

E 3

Quar-